

Content Analysis of the Book ‘Accounting Concepts and Procedures’ Perspective of Engagement Rate Assessment: Based on the William Romey' s Model

Nasim Shahmoradi¹ , Mehdi Mirzania Nokhandan², Fatemeh Mansuri Mohammad Abadi³

Received: 2022/06/01
Accepted: 2022/08/10

Research Paper

Abstract

One of the general principles in education concerns learners' active involvement in learning in such a way that they can communicate with the content of the book and demonstrate an active reaction. Active teaching and learning requires dynamic learning materials and textbooks are considered as one of the most important tool in this regard. One of the methods that can help accounting teachers and authors in identifying the strengths and weaknesses of textbooks and eliminating their shortcomings is the content analysis. Accordingly, the aim of this research, conducted in the form of a case study, is to introduce content analysis through William Romey's model by which accounting teachers can examine the engagement factor and active students' involvement with the book in terms of three components of texts, questions and images. The target content of the study was the fortieth edition of the book ‘Accounting Concepts and Procedures’ published by the Auditing Organization in 2020. According to the research findings, the rate of student involvement with the texts, questions and images of the book is found to be 0.04, 1.35 and 0, respectively. These findings imply that the questions in the book are actively and optimally designed while the texts and images are inactively compiled and need further revision.

Keywords: William Romey's Model, Active Learning, Accounting

JEL Classification: M49.

1. Assistant Professor, Department of Accounting, Islamic Azad University, Yazd Branch, Yazd, Iran. (Corresponding author) (Email: N.shahmoradi@iauyazd.ac.ir)

2. PhD Student In Accounting, Islamic Azad University, Yazd Branch, Yazd, Iran. (Email:Mirzania.mehdi70@gmail.com)

3. PhD Student In Accounting, Islamic Azad University, Yazd Branch, Yazd, Iran.
(Email: Fa.mansuri75@gmail.com)

تحلیل محتوای کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری از منظر درگیری ذهنی: کاربرد روش ویلیام رومی

نسیم شاه‌مرادی^۱، مهدی میرزانیان^۲، فاطمه منصوری محمدآبادی^۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۹

چکیده

از جمله اصول کلی در آموزش، شرکت فعال فراگیران در یادگیری می‌باشد به نحوی که بتوانند با محتوای کتاب ارتباط برقرار نموده و واکنشی فعال از خود نشان دهند. آموزش و یادگیری فعال به محتوای درسی فعال نیازمند است که کتاب‌ها مهم‌ترین ابزار آن می‌باشند. از جمله روش‌هایی که در شناسایی نقاط قوت و ضعف کتاب‌ها و برطرف نمودن معایب آن‌ها به مدرسان و مؤلفان حسابداری کمک می‌نماید روش تحلیل محتوا می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر که به روش مطالعه موردی انجام گردیده، معرفی روش تحلیل محتوا با استفاده از روش ویلیام رومی است. در این روش مدرسان حسابداری می‌توانند ضریب درگیری ذهنی و درگیری فعال دانشجویان با محتوای کتاب را در سه قسمت متن، پرسش و تصاویر بررسی نمایند. جامعه آماری پژوهش، کل محتوای کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری چاپ چهارم (سال ۱۴۰۰) از انتشارات سازمان حسابرسی می‌باشد که به صورت سرشماری بررسی شده است. با توجه به یافته‌های پژوهش، ضریب درگیری دانشجویان با محتوای متون، پرسش‌ها و تصاویر کتاب مذکور به ترتیب ۰/۰۴، ۱/۳۵ و ۰ به دست آمده که نشان می‌دهد پرسش‌ها به صورت فعال و مطلوب طراحی گردیده در حالی که متون و تصاویر کتاب به صورت غیرفعال تدوین شده و به بازنگری نیاز دارد.

واژه‌های کلیدی: الگوی ویلیام رومی، یادگیری فعال، حسابداری.

پژوهش‌های مالی و مطالعات رفتاری
رتال جامع علوم انسانی

طبقه‌بندی موضوعی: M49

۱. استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول) (Email: N.shahmoradi@iauyazd.ac.ir)

۲. دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران (Email: Mirzania.mehdi70@gmail.com)

۳. دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران (Email: Fa.mansuri75@gmail.com)

مقدمه

از لحاظ چگونگی تأثیر برنامه‌های درسی بر یادگیرندگان، دو رویکرد متفاوت وجود دارد؛ در رویکرد اول فراگیران در جهت تفکر و تعقل آماده گردیده که به آن روش اکتشافی و فعال گفته می‌شود و رویکرد دیگر یادگیرندگان را به سمت حفظ کردن مطالب و خمودگی ذهنی سوق می‌دهد که روش غیرفعال نامیده می‌شود (دهقانی، ۱۳۹۶). منظور از یادگیری فعال، روشی می‌باشد که دانشجویان در آن مشارکت دارند و به بیان دیگر علاوه بر گوش دادن عملی را انجام دهند، منظور از عمل فعالیت‌های خواندن، نوشتن، بحث کردن و مشارکت در حل مسائل می‌باشد و به‌طور خاص مشارکت در فعالیت‌های مرتبه بالاتری همچون تجزیه و تحلیل، ترکیب و ارزشیابی مدنظر قرار می‌گیرد. لازمه یادگیری فعال و پویا، تغییر در روش‌های تدریس و مخصوصاً کتاب‌های درسی است. مطالعه و بررسی محتوای کتاب‌های تخصصی علاوه بر آن که می‌تواند علت برخی از مشکلات یادگیری دانشجویان را مشخص سازد به مدرسان و مؤلفان کتاب‌های تخصصی کمک می‌نماید تا در هنگام نگارش و انتخاب منبع درسی دقت بیشتری نمایند و علاوه بر آن، آشنایی با نقاط ضعف باعث گردیده تا از ابزارها و روش‌های جایگزین برای برطرف نمودن معایب استفاده کنند. با در نظر گرفتن این موضوع که اغلب ساعات درسی به تدریس کتاب‌های تخصصی می‌گذرد و آموخته‌های دانشجویان نیز براساس محتوای کتاب سنجیده می‌شود، اهمیت و جایگاه بررسی علمی محتوای تخصصی در مراحل انتخاب، نگارش و به‌روز کردن مطالب بسیار پررنگ می‌باشد. از سویی دیگر، مفاهیم ارائه‌شده در درس اصول حسابداری ۱ که به‌عنوان اولین درس دانشگاهی تخصصی در رشته حسابداری تدریس می‌گردد، سرشار از مفاهیم انتزاعی نظیر ثبت دوطرفه، بدهکار و بستانکار، دفتر کل، صورت وضعیت مالی و... است که معمولاً فهم و یادگیری آن برای دانشجویان در شروع کار مبهم می‌باشد؛ لذا می‌توان با استفاده از کتاب‌هایی که به شیوه فعال نگارش یافته، بر جذابیت مفاهیم افزود و یادگیری را آسان‌تر و عمقی‌تر نمود. تحلیل محتوا باعث گردیده تا مفاهیم، اصول، باورها و کلیه اجزای کتاب بررسی علمی گردد (یارمحمدیان، ۱۳۸۱). با توجه به این موضوع که پژوهش‌های اندکی در خصوص تحلیل محتوای کتاب‌های تخصصی رشته حسابداری انجام‌شده و از سویی دیگر اکثر مدرسان پس از طی مراتب علمی و براساس دستاوردهای پژوهشی خود وارد فرایند تدریس گردیده و به توانایی آنان در برنامه‌ریزی درسی، تألیف و انتخاب مناسب کتاب‌های تخصصی توجه کمتری می‌شود، در نتیجه آنان معمولاً در هنگام نقد یا داوری کتاب‌ها، انتقادهای نوشته و پیشنهادهایی برای بهبود محتوای علمی ارائه می‌دهند و شیوه نگارش را لحاظ نمی‌کنند و در زمان انتخاب منابع درسی به تجربیات ترم‌های قبلی خود و همکاران و کتاب‌های قبلی نویسندگان کتاب اکتفا می‌کنند و انتظار می‌رود که گذشت زمان و کسب تجربه این مسئله را کم‌رنگ نماید. هدف از به‌کارگیری تحلیل محتوا به روش ویلیام رومی در این پژوهش، پاسخ به این پرسش است که آیا محتوای کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، دانشجویان را فعالانه با امر آموزش و یادگیری درگیر می‌نماید؟ میزان این درگیری چقدر است؟ این کتاب بیشترین شماره چاپ را بین همه کتاب‌های تخصصی حسابداری را دارد و انتشارات حسابرسی که از جمله معتبرترین مراجع در رشته حسابداری است آن را چاپ کرده که به‌صورت موردی انتخاب گردیده‌است. مطالعه موردی باعث شده تا فهم عمیقی از موضوع در شرایطی عینی و ملموس فراهم گردد. در روش ویلیام رومی، محقق بعد از تعریف واحد تحلیل، آن‌ها را مقوله‌بندی می‌نماید. مقوله‌ها به سه قسمت فعال، غیرفعال و خنثی تقسیم می‌گردند. در طبقات غیرفعال، دانشجویان به معنای واقعی درگیر فعالیت‌های علمی نمی‌باشند درحالی‌که در مقوله‌های فعال، دانشجویان با فعالیت‌های یادگیری و آموزش مواجه بوده و مقوله‌های خنثی نیز نقش مهمی در ارزیابی و تحلیل محتوا ایفا نمی‌کنند و معمولاً در ارزشیابی مورد استفاده قرار نمی‌گیرند (دهقانی، ۱۳۹۶).

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در این قسمت مبانی نظری و پس از آن پیشینه پژوهش مطرح می‌گردد.

آموزش و یادگیری فعال در حسابداری

تغییرات محیط اقتصادی و اجتماعی این الزام را به وجود آورده که آموزش حسابداری در تمامی زیرشاخه‌های آن اعم از حسابداری مدیریت، حسابرسی، حسابداری بخش عمومی، سیستم‌های اطلاعاتی و غیره، متناسب با شرایط جدید تغییر نماید (مشایخی و شفیعی‌پور ۱۳۹۱؛ توسلی و همکاران ۱۳۹۶). نارسایی‌های بنیادی نظام آموزش حسابداری ایران به گونه‌ای می‌باشد که توان کافی برای تربیت نیروهای متخصص برای مواجهه با تحولات اقتصادی را نداشته است و تدوین سرفصل‌های جدید، آموزش به روش‌های نوین و آموزش تفکر انتقادی به‌عنوان راه‌کار پیشنهاد گردیده است (باغومیان، ۱۳۹۰). بی‌تردید ایجاد تحول در آموزش حسابداری مستلزم تغییر و تحول در کتاب‌ها و متون درسی آن می‌باشد. مدرسان حسابداری که به‌صورت مداوم در محیط‌های علمی و آموزشی فعال‌اند، در گذر زمان و به‌صورت ضمنی با نقاط ضعف و نارسایی‌های کتاب‌ها و متون درسی مواجه می‌شوند که این موارد ثابت و همیشگی نیستند و با تغییر شرایط و نیاز دانشجویان و مخاطبان در طول زمان و ارائه روش‌های نوین در یادگیری تغییر می‌کنند (قادری‌آذر و ناصری، ۱۳۹۸).

یادگیری به معنای تغییر در رفتار می‌باشد که نسبتاً پایدار بوده پس تغییراتی که حاصل خستگی، هیجان، انگیزش و غیره بوده و به‌سرعت از بین می‌روند در شمار یادگیری به‌حساب نمی‌آیند (عادل‌خواه، ۱۴۰۰). در روش‌های یادگیری فعال، دانشجویان از نقش‌های سنتی خود که تنها گیرنده‌های غیرفعال می‌باشند خارج گردیده و یاد می‌گیرند که چگونه مهارت و دانش کسب کنند. به بیان دیگر دانشجو از نقش یک شنونده خارج شده و درگیر فعالیت‌هایی همچون خواندن، نوشتن و بحث کردن، تجزیه و تحلیل و ارزیابی می‌گردد. فراگیرانی که از طریق روش‌های فعال به یادگیری می‌پردازند نه تنها بهتر یاد می‌گیرند بلکه از یادگیری لذت بیشتری هم می‌برند زیرا به‌جای اینکه فقط شنونده باشند فعالانه در جریان یادگیری شرکت نموده و خود را مسئول یادگیری می‌دانند (میردریکوند و همکاران، ۱۳۹۴). از دیدگاه سیلور و همکاران، محتوای درسی باید مفاهیم اساسی یک رشته یا موضوع درسی را مجسم نموده و روش‌های پژوهش علمی را مشخص نماید؛ قدرت تخیل فراگیران را تحریک نموده و آن‌ها را به تفکر وادارد و در عین حال قابل درک هم باشد (شریعتمداری، ۱۳۹۲). نظریه‌های یادگیری متفاوتی وجود دارد که در این زمینه کارگشاست. در نظریات یادگیری سازنده‌گرایی و شناخت‌گرایی، روش‌های آموزش مفید و مؤثری در این زمینه معرفی گردیده که در رشته حسابداری نیز قابل استفاده می‌باشد. در محیط یادگیری سازنده‌گرا، چند ویژگی به‌عنوان شرایط محیط‌های یادگیری سازنده معرفی گردیده که عبارت‌اند از: یادگیری مستلزم دست‌کاری فعال است؛ ساخته‌شدنی می‌باشد؛ همکارانه است؛ هدفمند است؛ زمینه است و باید از شکل انتزاعی فاصله بگیرد؛ محاوره‌ای و مبتنی بر گفت‌وگوست و در نهایت تأملی می‌باشد و در کل سازنده‌گرایی می‌کوشد تکرار و کوشش‌های مستقیم برای یادسپاری را با فرایندهای فکری پرتلاش جایگزین سازد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۲). در این نظریه، یادگیری فرایند فعالی است که یادگیرندگان به اطلاعات دریافتی معنا می‌دهند. نظریه شناخت‌گرایی بر فرایندهای ذهنی غیرقابل مشاهده‌ای تأکید می‌کند که افراد برای یادگیری اطلاعات یا مهارت‌های جدید از آن‌ها استفاده می‌کنند. در این روش فرایندهای عالی‌تر ذهنی همچون تفکر انتقادی، حل مسئله و تصمیم‌گیری تحلیل و بررسی می‌گردد. در حالی که در نظریه‌های سازنده‌گرایی فرایند یادگیری از طریق ساخت معانی و مفاهیم از طریق تجربه در ذهن فراگیران انجام

می‌شود، در نظریه‌های شناخت‌گرایی فرایند یادگیری از طریق بینش، پردازش اطلاعات، حافظه و درک صورت می‌پذیرد (حقانی، ۱۳۸۹). ژان‌پیاژه که از طرفداران رویکرد شناخت‌گرایی می‌باشد، همواره بر فعالیت فراگیران در جریان یادگیری تأکید نموده‌است. از دیدگاه وی زمانی که دانش‌پذیران فعال نباشند و به عبارت دیگر در وضعیت کنش‌پذیر قرار داشته باشند، به‌صرف شنیدن سخن دیگران، یاد نمی‌گیرند و شناخت حاصل درون‌سازی فعال اشیا می‌باشد. علاوه بر آن، قرار دادن پاسخ مستقیم در اختیار فراگیران، آنان را به کتاب و متن موردنظر متکی و وابسته نموده و باعث شده که از خود کوششی نشان ندهند و انگیزه‌های یادگیری در آن‌ها ضعیف‌تر گردد (صالحی، ۱۳۸۸). منابع درسی مظهر تحولات در برنامه‌ریزی درسی و محور آموزش و سنجش به شمار می‌روند که وجود نارسایی در آن‌ها، از جمله بنیادی‌ترین و مهم‌ترین معضل‌های نظام آموزشی به حساب می‌آید و تغییر و روزآمد کردن آن‌ها یکی از الزامات آموزشی در هر رشته می‌باشد. از این‌رو در این پژوهش سعی گردیده که با استفاده از نظریه‌های یادگیری، به الزامات انجام یادگیری فعال پرداخته و ابزار لازم برای اجرای این روش (منابع درسی) را تحلیل و بررسی کند. ارزشیابی از محتوای آموزشی منجر به آشکارسازی نقص‌ها و قوت‌ها گردیده و باعث شده تا مؤلفان و ناشران کتاب‌های تخصصی حسابداری به تدوین محتوای منسجم‌تر و هماهنگ با نیازهای روز دانشجویان بپردازند.

بررسی پیشینه‌ها گویای آن است که در رشته حسابداری و کتاب‌های درسی آن، پژوهشی در زمینه سنجش میزان فعال بودن محتوای کتاب‌های تخصصی انجام نشده، ولی در سایر رشته‌ها پژوهش‌هایی انجام شده‌است. در ادامه به برخی پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه اشاره می‌شود:

صفریبرانوند (۱۴۰۰)، به بررسی متون، تصاویر و سؤالات کتاب مطالعات اجتماعی پایه پنجم دبستان با استفاده از روش تحلیل محتوا به روش ویلیام رومی پرداخت. جامعه و نمونه آماری پژوهش، بخش مدنی کتاب مطالعات اجتماعی پایه پنجم در نظر گرفته‌شده که صفحات موردنظر تصادفی انتخاب و تجزیه و تحلیل گشت. نتایج گویای آن بود که متون و تصاویر کتاب غیرفعال و سؤالات آن به‌صورت فعال طراحی شده بود و با توجه به تأکید کتاب بر حیطة شناختی و عاطفی، برای پایه‌های آموزشی هفتم مناسب‌تر معرفی گردید.

سروی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «مطالعه استانداردهای حسابداری از منظر قابلیت فهم آن‌ها توسط مخاطبان: تحلیل محتوا و سنجش خوانایی» با استفاده از روش کلوز خوانایی دو استاندارد نمونه در میان چند گروه اصلی مخاطب استانداردهای حسابداری یعنی دانشجویان، اساتید، حسابداران و حساب‌برسان را بررسی نمودند. نتایج نشان داد که سطح خوانایی متن استانداردها در بین اغلب گروه‌ها و میانگین کل آن حاکی از ناامیدی و فشار روانی و فاقد قابلیت درک است؛ بنابراین ضرورت دارد مراجع تدوین استاندارد در تجدید نظر استانداردهای موجود و یا تدوین استانداردهای جدید به این موضوع توجه داشته باشند که متون استانداردها امکان یادگیری را برای همه گروه‌های استفاده‌کننده فراهم آورد.

متقی‌زاده (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «نقد و تحلیل محتوا در تراز کتاب‌های درسی دانشگاهی، مطالعه موردی: کتاب قواعد و متون عربی» به‌طور موردی میزان برخورداری کتاب قواعد و متون عربی از شاخص‌های کتاب دانشگاهی را بررسی کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد که کتاب مذکور برخی از ویژگی‌های یک کتاب دانشگاهی را نداشته و در بخش مهارت‌های فکر نقادانه کمتر توفیق پیدا کرده‌است، بدین سبب نمی‌تواند انگیزه‌های یادگیری را در این گروه از دانشجویان درباره فراگیری زبان عربی فراهم کند.

پوربه‌الدین‌زرنندی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای فصل‌های مربوط به مشتق، انتگرال و کاربردهای آن‌ها در درس ریاضی عمومی یک» کتابی را که بخش ریاضی دانشگاه شهید باهنر کرمان آن را به‌عنوان

منبع اصلی درس ریاضی عمومی یک معرفی کرده بود با استفاده از روش تحلیل محتوا بررسی کرد و میزان دستیابی به سطوح مختلف تفکر و یادگیری، براساس جدول طبقه‌بندی اندرسون و همکاران را سنجید. نتایج پژوهش نشان داد که کتاب درسی معرفی شده، مناسب بوده و تغییر کتاب در راستای برنامه مطلوب می‌باشد.

آمانینگ و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای کیفی آموزش اخلاق حسابداری برای دانشجویان کارشناسی» به تعیین دامنه اخلاق حسابداری در سطح کارشناسی در غنا پرداختند. برای جمع‌آوری داده‌ها از تحلیل محتوای موضوعی در کنار مصاحبه‌های بدون ساختار استفاده کردند. شرکت‌کنندگان برای مطالعه به صورت هدفمند انتخاب شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که اهداف دوره‌های حسابداری تأکید کمی بر شکل دادن به حوزه عاطفی دانشجویان دارد. اخلاق حسابداری مانند حوزه‌های شناختی و روانی حرکتی در برنامه‌های درسی فعلی، از طریق ادغام آموزش داده شده است. پیشنهاد گردید اخلاق حسابداری، حداقل برای دو ترم، به عنوان یک دوره جداگانه در برنامه‌های حسابداری در مقطع کارشناسی ارائه شود تا اهمیت اخلاق حسابداری در شکل‌گیری شخصیت حسابداری لحاظ شود.

غلامی^۲ (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی کتب درسی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم در سال تحصیلی ۲۰۲۰ پرداخت و با استفاده از روش ویلیام رومی، فعال یا غیرفعال بودن متون، سؤالات و تصاویر کتاب را بررسی نمود. جامعه آماری پژوهش، تمامی صفحات کتاب بوده که در جهت اهداف پژوهش با استفاده از تحلیل محتوا بررسی شده است. نتایج حاکی از آن است که تمام طبقات کتاب پایه چهارم به صورت فعال نگارش گردیده، درحالی که متون پایه پنجم و ششم به صورت غیرفعال و سؤالات و تصاویر به صورت فعال می‌باشد.

مروه و آکتاس^۳ (۲۰۱۸) به بررسی ادبیات آموزش حسابداری و تحلیل محتوای ۵۱۶ مقاله که در دوره هشت‌ساله ۲۰۰۹ الی ۲۰۱۶ در ۹ مجله حسابداری چاپ شده در سراسر جهان پرداختند. مبانی نظری به پنج بخش مرتبط با سرفصل سنتی پژوهش (مسائل درسی، یادگیری و ارزیابی، فناوری آموزشی، مسائل مربوط به اساتید و دانشجویان) طبقه‌بندی گردید. براساس نتایج، «اطمینان از یادگیری و ارزشیابی» و «مسائل درسی» موضوعاتی بودند که در مقالات بیشتر به آن‌ها توجه شد. حسابرسی، مسائل اخلاقی و تقلب نیز اهمیت زیادی را در پژوهش‌ها به خود اختصاص دادند.

کیم^۴ (۲۰۱۳) در پژوهشی با استفاده از تحلیل محتوا به بررسی تغییرات مقطعی روش‌های استهلاک در ده کتاب مقدماتی حسابداری در دو دوره زمانی مختلف (۱۹۹۶ و ۲۰۱۰) پرداخت. نتایج پژوهش نشان داد که اعداد حاصل از روش استهلاک مجموع سنوات در تمامی کتاب‌های درسی در طول زمان متفاوت نشان داده شده است. در حالی که نمونه‌های مختلف، علت تفاوت بین کتاب‌های درسی در سال ۱۹۹۶ است، وجود تفاوت بین میانگین‌های روش استهلاک به عنوان علت تغییرات در سال ۲۰۱۰ ذکر گردیده که نشان می‌دهد نویسندگان کتاب‌های درسی حسابداری ممکن است دیدگاه‌های متفاوتی در مورد برخی مسائل حسابداری مانند آموزش استانداردهای حسابداری، حسابداری بازنشستگی، ابزارهای مالی و غیره داشته باشند.

1. Amaning et.al.
2. Gholami
3. Merve & Aktaş
4. Kim

با توجه به مباحث ذکر شده و در راستای بررسی محتوای کتاب‌های تخصصی حسابداری، سؤالات پژوهش به شرح زیر مطرح می‌گردد:

۱. تا چه میزان متن کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، دانشجویان را در یادگیری محتوا درگیر می‌کند؟
۲. تا چه میزان سؤالات کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، دانشجویان را در یادگیری محتوا درگیر می‌کند؟
۳. تا چه میزان تصاویر کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، دانشجویان را در یادگیری محتوا درگیر می‌کند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و روش آن تحلیل محتوای کمی براساس تکنیک ویلیام رومی بوده و جامعه آماری پژوهش حاضر، محتوای کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری است که تمام محتوای متون، پرسش‌ها و تصاویر کتاب به صورت سرشماری بررسی شده است. کتاب ذکر شده در بین تمامی کتاب‌های سازمان حسابرسی، تعداد دفعات چاپ بیشتری را داشته که در پژوهش حاضر از آخرین نسخه یعنی چاپ چهلیم در سال ۱۴۰۰ بهره برده شده است. علاوه بر آن، کتاب‌هایی که در زمان ورود دانشجویان به دانشگاه و به عنوان اولین دروس تخصصی به آن‌ها تدریس می‌گردد در میزان علاقه‌مندی دانشجویان به ادامه تحصیل در رشته و فهم آنان از مفاهیم پایه و کلیدی حسابداری بسیار اثرگذار می‌باشد که در انتخاب کتاب لحاظ گردیده است.

براساس تکنیک ویلیام رومی، محتوای کتاب به سه قسمت متون، پرسش‌ها و تصاویر تقسیم گردیده که در نهایت در سه گروه فعال، غیرفعال و خنثی قرار می‌گیرند که در تحلیل نهایی تنها از مقوله‌های فعال و غیرفعال استفاده می‌شود. در ابتدا واحد تحلیل مشخص می‌گردد که در تحلیل متون، جمله و در تحلیل پرسش، پرسش‌ها و در تحلیل تصاویر نیز واحد تحلیل، تصویر می‌باشد. در ادامه به توضیح هر یک از این واحدها پرداخته می‌شود:

الف) تحلیل متن: در این نوع تحلیل، واحد تحلیل متن، جمله می‌باشد. جمله واحد معنادار واقعی و کوچک‌ترین جزء تحلیل محسوب می‌شود. در تحلیل متن ۱۰ مقوله استفاده می‌گردد که خود به دو قسمت مقوله‌های غیرفعال و فعال تقسیم می‌شود. انواع مقولات عبارت‌اند از: (A): معرف جملاتی است که صرفاً مطالبی را بدون تعبیر و تفسیر بیان می‌کنند. به بیان دیگر مفاهیمی که حقیقتی را بیان می‌کند. منظور از حقیقت بخشی از اطلاعات است که به صورت ساده و قابل فهم ارائه شده و به تلاش ذهنی چندانی نیاز ندارد؛ مثلاً آب در دمای ۱۰۰ درجه می‌جوشد. (B): جملاتی که به صورت نتیجه‌گیری بیان شده‌اند و بیانگر نتایج اصول کلی درباره رابطه میان موضوعات و مفروضات مختلف است. (بیان نتایج یا اصول کلی). (C): جملات تعریفی که موردی را تعریف کرده باشد. جملاتی که به تعریف پدیده یا مفهومی خاص می‌پردازد. (تعاریف). (D): معرف جملات پرسشی‌ای است که در متن مطرح شده و مؤلف جواب آن‌ها را بلافاصله در متن ارائه نموده است. (سؤالات پاسخ‌داده شده). (E): جملاتی که از یادگیرنده تعبیر و تفسیر را درخواست می‌کنند. و در آن‌ها از دانشجو خواسته می‌شود، نتایجی را که خود او به دست آورده است، تحلیل کند (سؤالات تحلیلی)؛ برای مثال: شیر، کاغذ و زغال سنگ، کدام یک مایع نیستند؟ چرا؟ (F): جملات پرسشی بدون جواب آماده و فوری شامل انواع سؤالاتی که در متن کتاب تدوین شده اما پاسخی برای آن‌ها، بلافاصله و فوری ارائه نشده است و دانشجو باید برای پاسخ دادن به آن، اطلاعات و مفروضات داده شده را بررسی و

تجزیه و تحلیل کند؛ برای مثال: آیا دمای بدن انسان در روزهای گرم و سرد یکسان است؟ چرا؟ (G): جملاتی که از یادگیرنده فعالیت را مانند جمع‌آوری اطلاعات، رسم نمودار یا حل مسئله درخواست می‌کند. جملاتی که در آن‌ها از دانشجویان خواسته می‌شود که آزمایشی را انجام دهد و نتایج حاصل را تحلیل کند یا مسائل عنوان شده را حل کند. (بیان نتایج فعالیت‌های انجام شده توسط دانشجو). (H): پرسش و تمرین‌های که پاسخ به آن‌ها مستلزم آزمایش و تحقیق است. (انجام آزمایش و فعالیت یا حل مسائل). (I): جملاتی که در هیچ‌یک از مقوله‌های فوق نگنجد. (J): جملاتی که ظاهراً پارادوکس دارند؛ اما در واقع دارای معنی هستند، مثلاً چه آتشی سرد است؟ از تقسیم مقوله‌های فعال (H،G،F،E)، بر مقوله‌های غیرفعال (D،C،B،A) ضریب درگیری دانشجویان با محتوای متن کتاب به دست می‌آید. مقوله‌های J،I خنثی بوده و در محاسبات وارد نمی‌شود (کرمی و همکاران، ۱۳۹۲).

جدول (۱) نمونه‌هایی از تحلیل محتوای متن کتاب

مقوله‌ها	متن
A (بیان حقیقت)	صورت سود و زیان و ترازنامه از جمله صورت‌های متداول در ایران است (فصل ۱، صفحه ۲۱).
B (بیان نتایج یا اصول کلی)	کدام قاعده حسابداری برای بدهکار و یا بستانکار کردن هر حساب باید به کار گرفته شود؟ برای ثبت یک رویداد مالی در حساب‌ها آثار آن را بر معادله حسابداری در نظر می‌گیریم. به عبارت دیگر، معین می‌کنیم که بر اثر یک رویداد مالی چه تغییری در دارایی، بدهی و سرمایه رخ داده است (فصل ۳، صفحه ۵۶).
C (تعاریف)	واریز پول به حسابداری، موجودی بانک یعنی دارایی را افزایش می‌دهد. در مقابل، در طرف دیگر معادله حسابداری، سرمایه بر اثر درآمد افزایش می‌یابد و بدین ترتیب، توازن معادله حسابداری همچنان برقرار است. (فصل ۷، صفحه ۱۲۹)
D (سوالات پاسخ داده شده)	اموال، مطالبات و سایر منابع متعلق به یک مؤسسه که در نتیجه معاملات، عملیات مالی یا سایر رویدادها ایجاد شده و قابل تقویم به پول و دارای منافع آتی است، دارایی نامیده می‌شود (فصل ۲، صفحه ۳۸).
E (جملات تحلیلی)	مطالب گفته شده در این فصل شما را با شکل و نوع مؤسسات موجود در کشور آشنا کرد و متوجه شدید که اداره هر نوع مؤسسه‌ای اعم از خصوصی یا عمومی، انتفاعی یا غیرانتفاعی مستلزم فراهم آوردن اطلاعات صحیح و به موقع از امور مختلف و فعالیت‌های یک مؤسسه است (فصل ۱، صفحه ۲۸).
F (جملات پرسشی بدون جواب)	آیا مانده حساب وضعیت واقعی آن را در پایان دوره مالی نشان می‌دهد یا خیر؟ (فصل ۹، صفحه ۲۱۲).
G (بیان نتایج فعالیت‌های انجام شده توسط دانشجو)	فرض کنید آقای امیدی از شما خواسته است وی را در نگهداری حسابداری تعمیرگاهش یاری دهید. آقای امیدی مبلغی از پول خود را به دایر کردن «تعمیرگاه امید» اختصاص داده. شما که با مطالعه فصل قبل با برخی از اطلاعات مورد نیاز برای اداره یک مؤسسه آشنا شده‌اید، کار حسابداری تعمیرگاه امید را شروع و اطلاعات مورد نیاز آقای امیدی را فراهم کنید (فصل ۲، صفحه ۳۳).
H (انجام آزمایش و فعالیت یا حل مسائل)	اگر اشتباه ناشی از ثبت غلط در مبلغ معامله باشد یعنی مثلاً فایل کابینت خریداری شده به جای ۲۵/۰۰۰ ریال به ۲/۵۰۰ ریال در دفتر روزنامه ثبت و به حساب‌های دفتر کل نقل شده باشد، با تهیه سند اصلاحی و ثبت آن در دفتر روزنامه و نقل به حساب‌های دفتر کل اشتباه مزبور، تصحیح می‌شود: (فصل ۱۰، صفحه ۲۵۵).
i (جملاتی که در هیچ‌یک از مقوله‌های فوق نگنجد)	پس از آن که کاربرد تکمیل شد مراحل بعدی حسابداری به ترتیب زیر انجام می‌گیرد: <ul style="list-style-type: none"> • تهیه صورت‌های مالی. • اصلاح و تعدیل حساب‌های دفتر کل. • بستن حساب‌های موقت (فصل ۸، صفحه ۱۶۱).

ب) تحلیل پرسش‌ها: هر پرسش در یک مقوله خاص به شرح زیر قرار می‌گیرد: (A): سؤالات که پاسخ آن‌ها را می‌توان در متن پیدا کرد، (B): سؤالاتی که مربوط به نقل تعاریف است، (C): سؤالاتی که برای جواب دادن آن‌ها دانشجو باید آنچه را در درس آموخته است برای نتیجه‌گیری درباره مسائل جدید به کاربرد، (D): سؤالاتی که از دانشجو خواسته می‌شود تا مسئله مشخصی را حل کند. سپس، برای تحلیل پرسش‌ها، مقوله‌های فعال (d,c) بر مقوله‌های غیرفعال (b,a) تقسیم و ضریب درگیری دانشجویان با محتوای سؤالات و پرسش‌های کتاب به دست می‌آید (دهقانی، ۱۳۹۴).

جدول (۲) نمونه‌هایی از تحلیل محتوای پرسش‌های کتاب

پرسش‌ها	مقوله‌ها
فعالیت‌های اصلی یک مؤسسه بازرگانی چیست؟ (فصل نهم، صفحه ۲۳۲).	A (سؤالاتی که پاسخ آن‌ها را می‌توان در متن پیدا کرد).
دفتر روزنامه عمومی را تعریف کنید. (فصل چهارم، صفحه ۷۹).	B (سؤالاتی که مربوط به نقل تعاریف است).
مانده هریک از حساب‌های زیر معمولاً بدهکار است یا بستانکار؟ (فصل پنجم، صفحه ۱۰۳).	
الف _ بانک.	
ب _ هزینه اجاره	C (سؤالاتی که برای جواب دادن آن‌ها دانشجو باید آنچه را در درس آموخته است برای نتیجه‌گیری درباره مسائل جدید به کار برد).
ج _ بستانکاران	
د _ درآمد اجاره.	
ه _ بدهکاران	
و _ ائانه.	
دفتردار « آژانس مسافرتی اتحاد » در هنگام ثبت قبض تلفن پرداخت شده در تاریخ ۱۴ مهرماه ۱۳۷۳ به جای حساب هزینه تلفن به اشتباه هزینه‌های متفرقه را به مبلغ ۶۸/۰۰۰ ریال بدهکار کرده است. چنانچه این اشتباه در تاریخ ۳۰ مهرماه و پس از نقل ارقام به دفتر کل کشف شود، ثبت دفتر روزنامه برای تصحیح این اشتباه را بنویسید. (فصل دهم، صفحه ۲۵۷).	D (سؤالاتی که از دانشجو خواسته می‌شود تا مسئله مشخصی را حل کند).

ج) تحلیل تصاویر و نمودارها: در روش ویلیام رومی، واحد تحلیل می‌تواند تصاویری باشد که به صورت نقشه، تصویر و یا نقاشی در کتاب‌ها وجود دارد که خود به چهار مقوله تقسیم می‌شود که هر کدام از مقوله‌ها به بررسی جوانبی از فعال یا غیرفعال بودن تصاویر می‌پردازد، (A): تصاویری که برای بیان و تشریح موضوع خاصی در کتاب آمده است، (B): تصاویری که دانشجو را به انجام آزمایش خاص یا حل مسئله دعوت می‌کند، (C): تصاویری که روش جمع‌آوری وسایل لازم را برای آزمایش یا حل مسئله تشریح می‌کند، (D): تصاویر و اشکالی که در هیچ‌یک از مقوله‌های فوق نمی‌گنجد. از تقسیم مقوله فعال B بر مقوله غیرفعال A شاخص درگیری دانشجویان با محتوای تصاویر کتاب، حاصل می‌گردد مقوله C, D خنثی بوده و تأثیری در تحلیل ندارد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۲).

روایی و پایایی: برای تعیین روایی، تعاریف هر مقوله و دستورالعمل کدگذاری همراه با سؤالات پژوهش به چند نفر از اساتید رشته حسابداری و برنامه‌ریزی درسی جهت بررسی مجدد و قضاوت داده شد که مورد تأیید اساتید قرار گرفت. برای سنجش پایایی از روش پایایی هم‌زمان چند تحلیلگر استفاده شد که اگر ضریب توافق تحلیلگران بیشتر از ۸۰ درصد باشد در حد مورد قبول است (جعفری‌هرندی و همکاران، ۱۳۸۷). به این منظور و بنابر پژوهش کرمی

(۱۳۹۶)، میزان ۲۰ درصد از متون، پرسش‌ها و تصاویر تحلیل شده در کتاب به صورت تصادفی انتخاب گردیده و مجدداً توسط خبرگان حسابداری تحلیل شد و درصد توافق بین دو کدگذار مشخص گردید. درصد توافق در هر سه بخش متون، پرسش‌ها و تصاویر بالای ۹۰ درصد حاصل گردیده که مورد تأیید می‌باشد.

تفسیر نتایج: ضریب درگیری می‌تواند بین صفر تا بی‌نهایت حاصل گردد که شاخص صفر نشانگر درگیر نشدن یادگیرنده با کتاب است در حالی که شاخص بی‌نهایت نشان‌دهنده متونی می‌باشد که فراگیر را بسیار به تجزیه و تحلیل مطالب وامی‌دارد. ویلیام رومی محدوده ۰/۴ تا ۱/۵ را برای کتاب‌هایی که به صورت متعادل مطالب را ارائه نموده و فعالیت مناسبی را برای فراگیران به همراه دارد، در نظر می‌گیرد. محدوددل پایین‌تر از ۰/۴ را به عنوان غیرفعال بودن و بالاتر از ۱/۵ را درگیری بیش از توان فراگیر می‌داند (کرمی و همکاران، ۱۳۹۲).

یافته‌های پژوهش

در این بخش به تفکیک هر درس، ابتدا به تحلیل متون پرداخته و سپس پرسش‌ها و تصاویر تحلیل می‌شوند. کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری ۱۰ فصل و ۲۶۴ صفحه دارد. عناوین دروس به ترتیب عبارت‌اند از: (۱) آشنایی با حسابداری، (۲) مفاهیم عمومی و مدل حسابداری، (۳) جمع‌آوری اطلاعات مالی، (۴) دفاتر روزنامه و کل، (۵) درآمد و هزینه، (۶) سرمایه‌گذاری مجدد و برداشت، (۷) اصلاح حساب‌ها، (۸) کاربرگ، (۹) حسابداری خرید و فروش کالا، (۱۰) تصحیح اشتباهات.

جدول (۳) تحلیل متن کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری براساس الگوی ویلیام رومی

ردیف	عنوان	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	جمع مقوله‌های غیرفعال	جمع مقوله‌های غیردرگیری
		۱	۱۸۶	۶	۸۲	۶۲	۱	۵	۰	۱	۰	۶۰	۰
۲	۱۰۵	۲	۴۳	۳۷	۰	۱۵	۲	۱۲	۱۲	۲۴	۰	۱۸۷	۰/۱۵
۳	۱۵	۴	۱۲	۱۰	۰	۱	۰	۰	۰	۱	۰	۴۱	۰/۰۲
۴	۴۴	۰	۴۷	۹	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۰	۱۰۰	۰
۵	۴۵	۰	۱۱۲	۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷	۰	۱۸۰	۰
۶	۴۵	۰	۳۳	۱۳	۰	۰	۰	۱۵	۰	۲	۰	۹۱	۰/۱۶
۷	۱۱۶	۰	۶۸	۱۵	۰	۰	۰	۲۳	۰	۵	۰	۱۹۹	۰/۱۱
۸	۱۱۷	۰	۳۶	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴	۰	۱۵۹	۰
۹	۸۶	۱	۱۹۹	۵۳	۰	۲	۰	۰	۰	۲۱	۰	۳۳۹	۰/۰۰۵
۱۰	۷۹	۳	۲۳	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۷	۰	۱۰۷	۰/۰۳
	۸۲۸	۱۶	۶۵۵	۲۳۰	۱	۲۳	۲	۵۵	۱۶۶	۰	۰	۱۷۳۹	۰/۰۴

$$\frac{E + F + G + H}{A + B + C + D} = \frac{1 + 23 + 2 + 55}{828 + 16 + 655 + 230} = \frac{81}{1739} = 0.04$$

براساس یافته‌های جدول (۳)، تعداد مقوله‌های فعال متن کتاب ۸۱ و تعداد مقوله‌های غیرفعال ۱۷۳۹ مورد است که نشان می‌دهد تعداد مقوله‌های غیرفعال متن نسبت به مقوله‌های فعال بیشتر است. براساس الگوی ویلیام رومی، تعداد مقوله‌های فعال بر تعداد مقوله‌های غیرفعال تقسیم شده و ضریب درگیری محاسبه می‌گردد که معادل ۰/۰۴ به دست آمده و کمتر از ۰/۴ است و نشان می‌دهد متن کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، کمتر از میزان مورد قبول و غیرفعال تألیف شده است. علاوه بر آن میزان ضریب درگیری هر فصل به تفکیک نیز محاسبه شده است. فصل چهارم، پنجم و هشتم دارای ضریب درگیری صفر بوده و کمترین ضریب را دارند و فصل ششم با ضریب ۰/۱۶ نیز بیشترین شاخص درگیری را دارد که در کل هیچ‌یک از فصول در محدوده مطلوب قرار نگرفته‌اند و به بازنگری کلی نیاز دارند.

جدول (۴) تحلیل پرسش‌های کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری براساس الگوی ویلیام رومی

فصل	عنوان فصل	A	B	C	D	جمع مقوله‌های فعال	جمع مقوله‌های غیرفعال	ضریب درگیری
۱	آشنایی با حسابداری	۲۳	۱۵	۲۳	۲	۲۵	۳۸	۰/۶۵
۲	مفاهیم عمومی و مدل حسابداری	۱۳	۱۱	۲۸	۸	۳۶	۲۴	۱/۵
۳	جمع‌آوری اطلاعات مالی	۶	۱	۳	۹	۱۲	۷	۱/۷۱
۴	دفتر روزنامه و کل	۶	۱	۱۱	۸	۱۹	۷	۲/۷۱
۵	درآمد و هزینه	۵	۵	۱۰	۱۰	۲۰	۱۰	۲
۶	سرمایه‌گذاری مجدد و برداشت	۳	۳	۹	۸	۱۷	۶	۲/۸۳
۷	اصلاح حساب‌ها	۲	۱۲	۵	۵	۱۰	۱۹	۰/۵۲
۸	کاربرگ	۶	۱	۱۲	۱۰	۲۲	۷	۳/۱۴
۹	حسابداری خرید و فروش کالا	۱۹	۴	۹	۳۴	۴۳	۲۳	۱/۸۶
۱۰	تصحیح اشتباهات	۱۰	۶	۴	۴	۸	۱۶	۰/۵
	تعداد کل	۹۸	۵۹	۱۱۴	۹۸	۲۱۲	۱۵۷	۱/۳۵
		$\frac{C+D}{A+B} = \frac{114+98}{98+59} = \frac{212}{157} = 1/35$						

براساس یافته‌های جدول (۴)، تعداد پرسش‌های فعال کتاب ۲۱۲ و پرسش‌های غیرفعال ۱۵۷ مورد محاسبه گردید که نشان می‌دهد تعداد پرسش‌های فعال، نسبت به پرسش‌های غیرفعال بیشتر است. پس از تقسیم تعداد مقوله‌های فعال پرسش‌ها بر تعداد مقوله‌های غیرفعال آن و انجام محاسبات، ضریب درگیری کلی به میزان ۱/۳۵ حاصل گردید که در محدوده ۰/۴ و ۱/۵ قرار داشته و نشان می‌دهد که پرسش‌های کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری به شیوه‌ی فعالی تنظیم شده و ضریب درگیری مناسب است. علاوه بر آن ضریب درگیری به تفکیک هر فصل هم ارائه گردیده که نشان می‌دهد فصول چهارم، پنجم، ششم، هشتم و نهم با محدوده مطلوب اندکی فاصله داشته و پیشنهاد می‌گردد در چاپ‌های بعدی کتاب بازنگری جزئی شود.

جدول (۵) تحلیل تصاویر کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری براساس الگوی ویلیام رومی

فصل	عنوان فصل	A	B	C	D	جمع مقوله‌های فعال	جمع مقوله‌های غیرفعال	ضریب درگیری
						.	.	
۱	آشنایی با حسابداری	۷	۰	۱	۰	۰	۷	۰
۲	مفاهیم عمومی و مدل حسابداری	۱۴	۰	۰	۰	۰	۱۴	۰
۳	جمع‌آوری اطلاعات مالی	۱۶	۰	۰	۰	۰	۱۶	۰
۴	دفاتر روزنامه و کل	۲۸	۰	۰	۰	۰	۲۸	۰
۵	درآمد و هزینه	۳۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۰
۶	سرمایه‌گذاری مجدد و برداشت	۳۶	۰	۰	۰	۰	۳۶	۰
۷	اصلاح حساب‌ها	۴۵	۰	۰	۰	۰	۴۵	۰
۸	کاربرگ	۷۵	۰	۰	۰	۰	۷۵	۰
۹	حسابداری خریدوفروش کالا	۷۶	۰	۰	۰	۰	۷۶	۰
۱۰	تصحیح اشتباهات	۸	۰	۰	۰	۰	۸	۰
	تعداد کل	۳۳۵	۰	۱	۰	۰	۳۳۵	۰

$$\frac{B}{A} = \frac{0}{335} = 0/00$$

براساس یافته‌های جدول شماره ۵، هیچ تصویر فعالی در کتاب یافت نشد در حالی که تعداد تصاویر غیرفعال ۳۳۵ مورد است در نتیجه ضریب درگیری محاسبه شده صفر می‌باشد که کمتر از محدوده مطلوب است. می‌توان نتیجه گرفت که تصاویر کتاب فراگیران را درگیر فعالیت ننموده و یادگیری فعال حاصل نمی‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش محتوای کتاب براساس سه مقوله فعال، غیرفعال و خنثی تحلیل و بررسی شد. هدف از به‌کارگیری این روش در تحلیل محتوا آن است که مقوله‌ها تا چه حدی می‌توانند دانشجویان را نسبت به فراگیری متون، پرسش‌ها و تصاویر جذب نمایند و ضریب درگیری آن‌ها تا چه میزان می‌باشد. در روش ویلیام رومی، یک کتاب زمانی فعال است که ضریب درگیری (شاخص درگیری) آن بین ۰/۴ تا ۱/۵ باشد. ضریب کمتر از ۰/۴ بیانگر این مطلب است که کتاب تنها به ارائه اطلاعات علمی پرداخته و از فراگیران می‌خواهد تا مطالب را حفظ کنند. از سویی دیگر، ضریب درگیری بیشتر از ۱/۵ نمایانگر کتابی می‌باشد که درباره هر جمله، سؤال یا تصویر آن از دانشجویان خواسته شده تا تجزیه و تحلیل انجام داده و فعالیت کنند. چنین کتاب‌هایی مفروضات و اطلاعات علمی کافی را در اختیار دانشجویان قرار نمی‌دهند و تنها از آن‌ها می‌خواهند تا نوعی از فعالیت را انجام دهند. محتوای درسی می‌باید به‌گونه‌ای نگارش و ارائه شود که فراگیران را نسبت به یادگیری علاقه‌مند نموده و زمینه پژوهش و فعالیت‌های خودانگیزه را در آنان فراهم سازد.

یافته‌های حاصل از پژوهش گویای آن است که شاخص درگیری ذهنی با محتوای متن کتاب ۰/۰۴ به دست آمده که کمتر از میزان قابل قبول می‌باشد. بدان معنا که متن کتاب بیشتر اطلاعات و حقایق را به دانشجویان منتقل ساخته و کمتر آن‌ها را به تجزیه و تحلیل و تفکر واداشته است و از نظر میزان درگیری ذهنی فراگیران ضعیف می‌باشد که در این راستا به مؤلفان کتاب و انتشارات حسابداری توصیه می‌گردد که در چاپ‌های آینده و انجام اصلاحات، استفاده از مقوله‌های فعال بیشتری را مدنظر داشته باشد. به کارگیری جملات و فعالیت‌هایی در متن کتاب که پاسخ به آن‌ها مستلزم تجزیه و تحلیل داده‌ها باشد یا ارائه سؤالاتی که جواب آن‌ها در متن نیامده و بیشتر برای دقت و جلب نظر دانشجویان مطرح می‌گردد، توصیه می‌شود. همچنین توصیه می‌گردد فصول چهارم (دفاتر روزنامه و کل)، پنجم (درآمد و هزینه) و هشتم (کاربرگ) که میزان ضریب درگیری متن آن صفر به دست آمده، از لحاظ متن مورد بازنگری اساسی قرار گرفته و جملات فعال بیشتر مورد استفاده قرار گیرد.

نتایج به دست آمده از تحلیل محتوای سؤالات کتاب نشان‌دهنده فعال بودن پرسش‌ها است. میزان ضریب درگیری کلی محاسبه شده ۱/۳۵ می‌باشد که در محدوده مناسب و قابل قبول است. به آن معنا که مؤلفان در تألیف سؤالات، از میزان مطلوبی مسائل و تمرین‌ها بهره برده‌اند که آن‌ها را می‌توان با استفاده از اطلاعات موجود در متن کتاب حل نمود و به پاسخ رسید و همچنین با استفاده از آن‌ها می‌توان مسائل و پروژه‌های جدیدی را حل نمود. در این راستا به مؤلفان کتاب‌های تخصصی حسابداری توصیه می‌گردد از سؤالات کتاب حاضر به عنوان الگو در نگارش متون تخصصی خود بهره برند تا با این روش، انگیزه دانشجویان به رشته و دروس حسابداری بیشتر گردیده و از روش‌های آموزش جدید همچون یادگیری فعال بهره برده شود. توصیه می‌گردد در تألیف و یا انتخاب محتوای درسی سعی کنند تا دانشجویان خود به واقعیت‌ها برسند و فعال باشند به عبارت دیگر راه کسب اطلاعات در کتب تخصصی آموزش داده شود و نه صرفاً اطلاعات بیشتر. علاوه بر آن و با توجه به ضریب درگیری بیشتر فصول چهارم (دفاتر روزنامه و کل)، ششم (سرمایه‌گذاری مجدد و برداشت) و هشتم (کاربرگ) توصیه می‌گردد از میزان فعالیت‌های آن کاسته شده و سعی گردد از سؤالات آسان‌تر که جواب آن‌ها در فصل ارائه شده و سؤالات تعریفی بیشتر استفاده گردد تا در محدوده مطلوب قرار گیرد.

ضریب درگیری حاصل از تصاویر کتاب صفر است که علاوه بر آن که در محدوده قابل قبول نمی‌باشد بلکه هیچ نوع درگیری ذهنی و یادگیری فعالی را در دانشجویان ایجاد نمی‌کند. با مرور کلی فصول و تصاویر و نمودارهای موجود در آن می‌توان فهمید که اکثر آن‌ها مواردی می‌باشند که به بیان و تشریح موضوع خاصی می‌پردازند و به عنوان غیرفعال طبقه‌بندی می‌گردند؛ لذا به مؤلفان کتاب‌های تخصصی حسابداری و کتاب مذکور توصیه می‌گردد از نمودارها و تصاویری که یادگیرندگان و دانشجویان را به انجام کار خاصی مثلاً حل مسئله یا ردیابی فرایند و نوشتن در صفحات دفاتر روزنامه و دفاتر کل واقعی دعوت می‌نماید بیشتر بهره برده و یا به عنوان جایگزین برای انجام آموزش و یادگیری فعال در کنار کتاب مذکور استفاده نمایند. بررسی فصول کتاب نیز نتایج فوق را تأیید کرده و لزوم بهره بردن از تصاویر و نمودارهای فعال را بیشتر می‌نماید.

References

- Amaning, N., Kuranchie, A., Salifu, I., & Ntoah-Boadi, S. (2021). Qualitative analysis on accounting ethics education for bachelor students. *International Journal of Critical Accounting*, 12(2), 156-177.
- Gholami Binabaj, A. H., Heidari, M., & Zarei, Z. (2020). Content Analysis of Fourth, Fifth and Sixth Grade Elementary Science Textbooks Based on William Romy Technique. *International Journal of Schooling*, 2(4), 23-36.

- Kim, J. J. (2013). Investigating Cross-Sectional Variations in Accounting Issues Coverage: A Content Analysis. *Journal of Business and Accounting*, 6(1), 110.
- Merve, A. C. A. R., & Aktaş, R. (2018). Research and trends in accounting education from 2009 to 2016: A content analysis of publication in selected journals. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(2), 289-308.
- Baghoomian, R., & Rahimi Baghi, A. (2010). The barriers of accounting education development in iran. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 8(32), 49-72 (In persian)
- Pourbahaddin, Z, T. (2013). Analysis of the content of the chapters related to derivative, integral and their applications in general mathematics lesson 1. *Thesis for receiving a master's degree, Faculty of Mathematics and Computer Science, Pure Mathematics Department* (In persian).
- Tavasoli, F., Bagherpour Valashani, M. A., & Saei, M. J. (2017). Examination of the Accounting Education Expectation Gap as a Result of the Current Legal Requirements. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 14(54), 95-118 (In persian).
- Jafari Harandi, R., Nasr, A. R. and Mirsha Jafari, Seyyed Ibrahim. (2008). Content analysis is a widely used method in the studies of social, behavioral and human sciences, with an emphasis on the content analysis of textbooks. *Methodology of human sciences (field and university)*, 14(55), 33-58. (In persian).
- Haghani, F., & Masoomi, R. (2011). Overview of learning theories and its applications in medical education. *Iranian Journal of Medical Education*, 10(5).1-10 (In persian).
- Dehghani, M. (2018). Content analysis of business and technology, Social studies, Persian and Quran sixth grade books based on WiLiam Romey technique. *Research in Curriculum Planning*, 14(55), 124-146. (In persian).
- Dehghani, M., & Pakmehr, H. (2016). Determination of students' active involvement with the newly published books of science and math: focusing on the sixth grade books. *Research in Curriculum Planning*, 12(47), 74-89. (In persian)
- Rezaei, Mehdi. (2018). Examining the obstacles to the progress of public sector accounting in Iran from the perspective of academics. *Accounting and Auditing Research*, 10(38), 81-94. (In persian).
- Sarvi, A., Talebnia, G., Poorzamani, Z., & Jahanshad, A. (2019). Study of Accounting Standards From the Point of View Understandability by Audiences: Content Analysis and Assessment Readability. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 8(32), 31-50. (In persian)
- Shariatmadari, A. (2017). Some basic topics in curriculum planning. Tehran: Organization for Studying and Compiling Humanities Books of Universities (Samt). (In persian).
- Salehi, M., Niyaz Azari, K., & Taghi Motamedi Talavaki, M. (2009). The impact of active methods of teaching on reading literacy development of Mazandaran Fourth and Fifth grade elementary school students. *Educational Innovations*, 8(4), 60-97. (In persian).
- Safar Biranvand, H; Safar Biranvand, B. (2022). Analysis of the content of the fifth grade social studies book according to Gunning's reading method, William Rumi's engagement factor and Bloom's educational goals. *Journal of new developments in psychology, educational sciences and education*. 8(4), 22- 36(In persian).
- Adel Khah, F; Shamsuddin, F and Zarin Khat, Sh. (2021), investigation of active teaching methods in social studies education of the first secondary school, *scientific-specialized quarterly research in social studies education of Farhangian University*, 3(2), 29-58. (In persian).
- Ghaderiazar, M., & Nasser, A. (2019). Evolution of Iranian Accounting Principles' Textbook (Vol. 1) from 1960 to 2010. *Financial Accounting Knowledge*, 6(3), 27-58. (In persian).
- Meshaikhi, Bit, & Shafipour, Seyyed Mojtabi. (2011). Investigating the effectiveness of the accounting education system at the level of Iranian universities using the data coverage analysis technique. *Accounting and auditing reviews*, 19(67), 119-142.(In Persian).
- Mir, D. F., Haji, H. N. G. R., Asgari, M. A., & Adibmanesh, M. (2016). The effect of active teaching method on academic performance in science: the case of 3rd grade junior high school students in Andimeshk city, *Research in curriculum planning (knowledge and research in educational sciences-curriculum planning)*,12(20), 133-144. (In persian).

- Karami, Z., Asadbeigy, P., & Karami, M. (2013). Content analysis of mathematics textbook of secondary school first grade based on William Rummy's technique and bloom's cognitivedomain. *Research in curriculum planning (knowledge and research in educational sciences-curriculum planning)*, 10(10),167-179. (In persian).
- Motaghizadeh, Isa. (2017). Criticism and content analysis of university textbooks, a case study: the book of Arabic texts and rules. *Critical Research Journal of Humanities Texts and Programs*. 18(4), 217-233. (In persian).
- Yarmohamedian, M, H. (2013). Principles of curriculum planning: the nature of curriculum planning - philosophical, psychological and sociological foundations of the program, program evaluation, content analysis. Tehran: *Yadavare Kitab Publishing House*. (In persian).

